

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : แนวคิดเชิงพุทธสู่วิธีแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน

พระวันชัย ภทฺทจารี

พธ.บ. (รัฐศาสตร์), ศศ.บ. (รัฐศาสตร์), รป.ม. (การจัดการทุนมนุษย์)

อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แนวคิดในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน

เป็นแนวคิดที่สืบเนื่องมาจากการอนุรักษ์ เป็นรูปแบบการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่ เป็นอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยาวนานที่สุด แต่การพัฒนาแบบยั่งยืน จะควบคุมแนวความคิดในการพัฒนาทุกๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ระบบนิเวศ และประสานสัมพันธ์ในสาขาการพัฒนาต่างๆ

เมื่อนำแนวคิดในการอนุรักษ์ ผสมเข้ากับการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาแบบใหม่ คือ การพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งปัจจุบัน แนวคิดในการพัฒนาทั้งในระดับโครงการและระดับภาค ต้องมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการป้องกันภาวะมลพิษที่จะเกิดขึ้นด้วย จึงขอเสนอแนวคิดในการพัฒนาแบบยั่งยืนของนักวิชาการต่างๆ ดังนี้

แนวความคิดของบราวนและคณะ

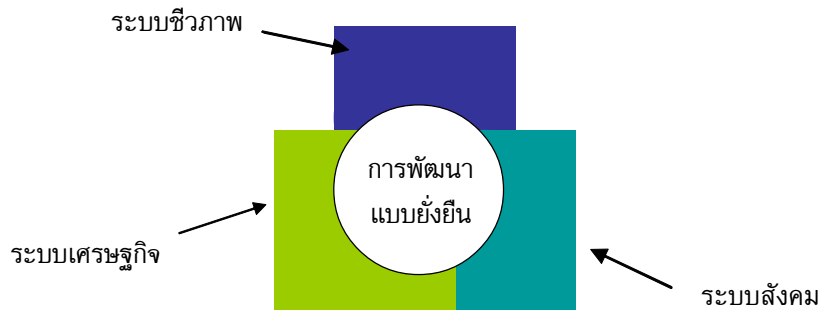
๑. มีความต่อเนื่องของเผ่าพันธุ์มนุษย์บนโลก โดยมีการให้กำเนิดชีวิตใหม่ และผู้ที่เกิดใหม่สามารถอยู่รอด เติบโต มีลูกหลานสืบเนื่องไปในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย
๒. สามารถรักษาปริมาณสำรองของทรัพยากรทางชีวภาพและสามารถให้ผลผลิตทางการเกษตรได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน
๓. มีจำนวนประชากรคงที่

๔. สามารถจำกัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
๕. เป็นการพัฒนาในระดับจุลภาค และในรูปของการพึ่งพาตนเอง
๖. สามารถรักษาระบบนิเวศและสภาพของสิ่งแวดล้อมได้อย่างต่อเนื่อง

แนวความคิดของบาเบียร์

การพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืนเป็นรูปแบบการพัฒนาที่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของระบบ ๓ ระบบด้วยกัน คือ ระบบทางชีววิทยา ระบบเศรษฐกิจ และระบบสังคม โดยที่แต่ละระบบสามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายของตนเองได้ ทั้งนี้เป้าหมายของแต่ละระบบมีรายละเอียด ดังนี้

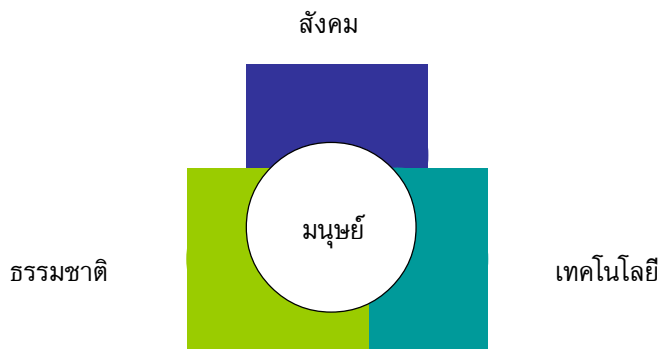
- เป้าหมายของระบบทางชีววิทยา คือ การนำไปสู่ความหลากหลายทางพันธุกรรม ความสามารถในการกลับคืนสู่สมดุลในกรณีที่ถูกรบกวน หรือถูกใช้ไป และความสามารถในการให้ผลผลิตทางชีวภาพ
- เป้าหมายของระบบเศรษฐกิจ คือ การนำไปสู่การได้รับความต้องการขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอ ส่งเสริมให้เกิดการเท่าเทียมกัน โดยมีสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น
- เป้าหมายของระบบสังคม คือ การนำไปสู่ความหลากหลายในวัฒนธรรม มีสถาบันทางสังคมที่ยั่งยืนยาวนาน มีความเป็นธรรมทางสังคม และมีส่วนร่วมจากผู้คนต่างๆ ในสังคม

แผนภาพที่ ๑ : แสดงการพัฒนาแบบยั่งยืนของบาเบียร์

แนวความคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)

การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้น เมื่อระบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง ๔ คือ มนุษย์ สังคม ธรรมชาติ และเทคโนโลยี ดำเนินไปด้วยดีโดยที่ทุกส่วนเป็นปัจจัยส่งผลในทางเกื้อกูลต่อกัน ทำให้ดำรงอยู่ด้วยกันได้เป็นอย่างดี และในระบบนี้มนุษย์ในฐานะเป็นปัจจัยตัวกระทำ มีความสำคัญที่สุดที่จะทำให้ภาวะพึงประสงค์นี้เกิดขึ้นได้หรือไม่

แผนภาพที่ ๒: แสดงการพัฒนาแบบยั่งยืนของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)

ถ้าจะแปลความให้เข้าใจง่ายขึ้นไปอีก เพื่อให้เข้าใจถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนของไทยก็คือ “การพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระหว่างมิติอันเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้ชีวิตมนุษย์อยู่ดี มีสุขคือ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม จิตใจ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งต่อคนในรุ่นปัจจุบันและคนรุ่นอนาคต”

องค์การสหประชาชาติจัดตั้งขึ้น ได้พิมพ์เอกสารชื่อ “Our Common Future” ออกเผยแพร่เมื่อปี ๒๕๓๐ โดยมีสาระเรียกร้องให้ชาวโลกเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตที่ฟุ่มเฟือย และวิถีทางการพัฒนาเสียใหม่ ให้ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและข้อจำกัดของธรรมชาติให้มากขึ้น พร้อมกับได้ให้นิยามการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ออกจะเข้าใจค่อนข้างยากไว้ว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาที่สนองตอบต่อความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองต่อความต้องการของตนเอง”

การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ประเทศและโลก มีลักษณะแตกต่างกันไป กล่าวคือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาในระดับจุลภาค ที่พบในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอหรือจังหวัด เช่น ปัญหาดินเสื่อมโทรม ป่าถูกทำลาย ขยะมูลฝอย ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ปัญหาสิ่งแวดล้อมประเทศจะเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับมหภาค ซึ่งเป็นปัญหาที่พบมากในหลายจังหวัด จนเป็นปัญหาของประเทศ เช่น ปัญหาน้ำเสีย ป่าไม้ สัตว์ป่าถูกทำลาย ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนในประเทศ ส่วนปัญหาสิ่งแวดล้อมโลกเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับมหภาคเช่นเดียวกัน แต่เป็นปัญหาที่พบในหลายประเทศหรือเมื่อเกิดปัญหาแล้วจะมีผลกระทบต่อประชากรโลก เช่น ปัญหาอากาศเป็นพิษ การเกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก มลพิษจากแก๊สมันตรังสี เป็นต้น

ปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าว สาเหตุใหญ่เกิดจากการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าให้มากขึ้น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผลการใช้ทรัพยากรธรรมชาติก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ต่อสิ่งแวดล้อมนานับประการ แต่การที่เราจะวิเคราะห์ว่าสิ่งแวดล้อมใดมีปัญหาเล็กน้อยเพียงใด อยู่ในระดับใด และทำอย่างไรจึงรักษาสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเหล่านั้นไว้ได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วิเคราะห์ที่ต้องการวิเคราะห์ปัญหาได้ถูกต้องจะต้องมีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ ในการวิเคราะห์ระบบสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการวิเคราะห์โครงสร้างและหน้าที่ของสิ่งแวดล้อมนั้นๆ ที่แสดงออกในเชิงพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงไปจากธรรมชาติที่เคยมีมาในอดีต ทั้งชนิด ปริมาณ สัดส่วน และการกระจาย

ความเชื่อมโยงด้านเหตุปัจจัยของการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ผ่านมา ทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา

ความต้องการบริโภคสินค้าและบริการที่ไม่สมเหตุสมผล ฟุ่มเฟือย เป็นเหตุให้เกิดการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการผลิตและบริการที่เกินพอดี เกินความต้องการของการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง มีของเหลือทิ้งเป็นมลพิษสู่สิ่งแวดล้อมมาก และ**ทำให้คุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ขาดสมดุล แม้จะส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจก็ตาม**

การที่ชุมชนไม่เข้มแข็ง รับวัฒนธรรมและแนวความคิดผิดๆ มาจากต่างประเทศ เกี่ยวกับความฟุ่มเฟือย วัตถุนิยม และบริโภคนิยม ทั้งยังขาดการอบรม ละทิ้งขนบธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิม ทำให้สังคมเปลี่ยนเป็นสังคมบริโภคนิยม กอบโกย สะสม เกิดการลงทุนทางธุรกิจที่ สูญเปล่า **ทำให้เกิดผลเสียทางเศรษฐกิจ เกิดความขัดแย้งทางสังคม และทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายอย่างรุนแรง**

การเคลื่อนย้ายทุนจากต่างประเทศ ส่งผลทั้งทางบวกและทางลบต่อระบบเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ขึ้นอยู่กับความสามารถในการแข่งขันและเครือข่ายทางธุรกิจของประเทศ วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจปลายปี ๒๕๔๐ เป็นบทเรียนที่ชัดเจนที่แสดงให้เห็นว่าการพัฒนา เศรษฐกิจที่พึ่งพิงอยู่กับทุนต่างประเทศโดยขาดรากฐานที่มั่นคงภายใน ทำให้เกิดการล่มสลาย ของระบบอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน นอกจากนั้นการเปิดรับการลงทุนในอุตสาหกรรมเคมีและ อุตสาหกรรมที่ใช้พลังงานมาก เช่น อุตสาหกรรมเหล็กและกระดาษ โดยไม่มีกลไกหรือมาตรการ ที่เข้มแข็งในการตรวจสอบผลกระทบของอุตสาหกรรมเหล่านี้ **ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว**

นโยบายการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐในอดีต ทำให้มีการลงทุนโครงสร้าง พื้นฐานและโครงการขนาดใหญ่จำนวนมาก โดยขาดการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีการ ใช้ทรัพยากรเป็นฐานการผลิตอย่างฟุ่มเฟือย เกินอัตราการฟื้นตัวของระบบธรรมชาติ ส่ง ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนของระบบนิเวศ

การที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วและรุนแรงนี้เอง ทำให้เกิดเสียงเรียกร้องของสังคมทั้งจากภายในและนอกประเทศ ผลักดันให้รัฐบาลดำเนิน มาตรการใดๆ ที่มีผลในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึง **การ แก้ไขกฎหมายและทบทวนนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องด้วย**

เมื่อมีการแก้ไขกฎหมายและปรับปรุงนโยบายของรัฐให้ **เกิดการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ได้มาตรฐานสากลแล้ว** ก็ จะ นำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งการลด มลพิษและของเสียที่เกิดจากภาคการผลิต อันจะ**ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลับสู่สมดุลเดิม** ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ในระยะยาว และรักษาต้นทุนทางทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ได้อย่างยั่งยืนสำหรับ

คนรุ่นต่อไป

ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนและยุทธศาสตร์เพิ่มทุนทางสังคม จะนำมาซึ่งความสามารถในการบริหารจัดการ เศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เมื่อเกิดการบริหารจัดการที่ดีก็เกิดการแบ่งสรรทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตที่ยุติธรรม และเกิดการกำกับดูแลด้านอุปสงค์ที่สมเหตุสมผลและไม่ฟุ่มเฟือย ลดความขัดแย้งในสังคม เปิดโอกาสให้สังคมเรียนรู้ พัฒนาความคิด และจิตใจ จนทำให้เกิดสังคมพึ่งพาและพัฒนาตัวเองได้ในที่สุด

ยุทธศาสตร์เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน นอกจากจะทำให้ประเทศสามารถควบคุมการเคลื่อนย้ายทุนจากต่างประเทศเพื่อลดความสูญเสียที่อาจเกิดกับระบบเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ยังจะเป็นกลไกขับเคลื่อนให้ เกิดการขยายการผลิตและการตลาดที่เหมาะสมที่จะทำให้เศรษฐกิจเติบโตแบบยั่งยืน

นอกจากนั้นการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน ยุทธศาสตร์เพิ่มทุนทางสังคม และยุทธศาสตร์เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน จะทำให้เกิดการบูรณาการ ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง พอที่จะเข้าใจและภูมิใจในภูมิหลัง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของชุมชน สามารถถ่วงถ่วงวัฒนธรรมและค่านิยมจากต่างประเทศ เลือกรสรเฉพาะค่านิยมประเพณีที่ดีงามและสามารถพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่ทำการผลิตบนรากฐานทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศให้เกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง

จุดหมายปลายทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน

จุดหมายปลายทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ

“การพัฒนาที่ทำให้เกิดดุลยภาพของ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ดีมีสุขของประชาชนตลอดไป”

เศรษฐกิจ ที่ทำให้เกิดดุลยภาพของการพัฒนา คือ เศรษฐกิจที่มีรากฐานมั่นคง มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และสามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแนวคิดหลัก

สังคม ให้รวมหมายถึง **วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น** ซึ่งเป็นระเบียบวิถีชีวิตของสังคมที่ทำให้มนุษย์ปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่กับสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นได้โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และให้รวมถึง **ศาสนธรรม** ซึ่งเป็นระเบียบจิตใจของคนในสังคม ที่ทำให้สังคมอยู่ได้โดยสงบสุข

ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง ทรัพยากรของประเทศ ทั้งที่สามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ ได้ เช่น น้ำและฝูงปลาในทะเล และที่ไม่สามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น ก๊าซธรรมชาติและถ่านหิน

สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เกี่ยวโยงสัมพันธ์กันเป็นระบบนิเวศ ที่สามารถให้คุณและให้โทษต่อมนุษย์ได้ ขึ้นกับความสมดุลหรือไม่สมดุลของระบบนิเวศ

ความสมดุลและเชื่อมโยงระหว่าง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับ จุดหมายการพัฒนาที่ทำให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขตลอดไป การพัฒนาที่ยั่งยืนเกี่ยวข้องกับคนทุกคน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนทุกหน่วยงาน เป็นภารกิจที่ใหญ่หลวง ซึ่งจะทำให้สำเร็จได้ต้องประกอบด้วย

การพัฒนาความรู้ ทั้งเชิงทฤษฎีและปฏิบัติที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

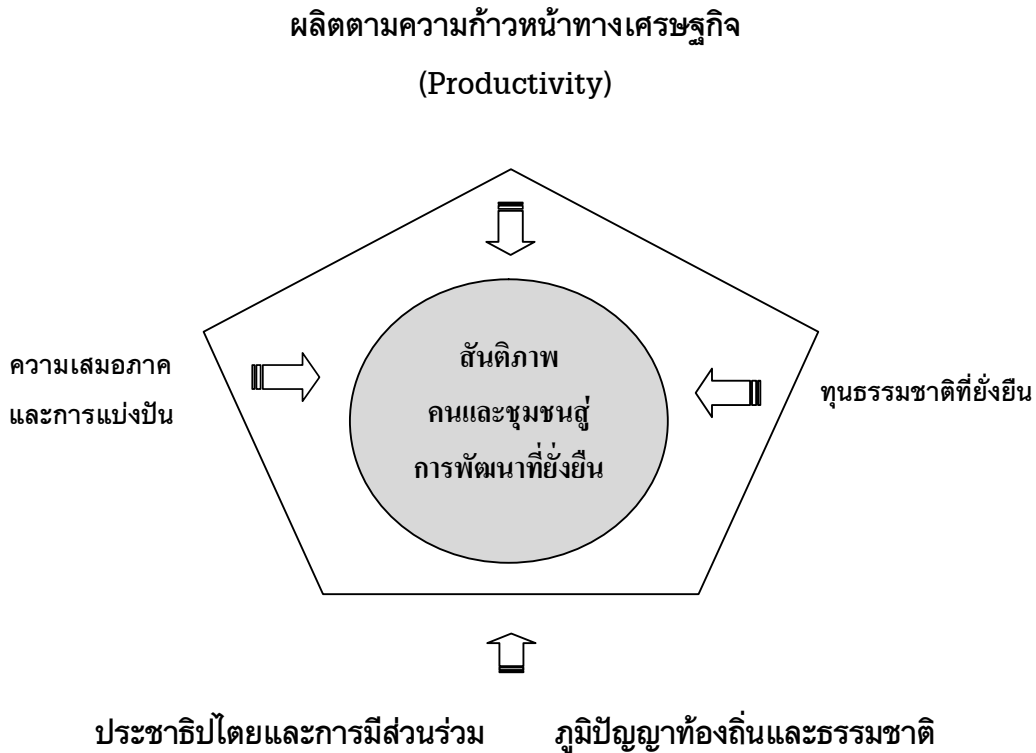
กระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวของสังคม ที่ทั่วถึงและต่อเนื่อง และ

มีความต้องการทางการเมือง ที่ชัดเจนและต่อเนื่อง

การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศจะเป็นผลสำเร็จได้ต้องเกิดจากการพัฒนาระดับชุมชนที่ยั่งยืนและทั่วถึงทั้งระดับหมู่บ้าน ตำบล และจังหวัด จึงจะทำให้ประเทศมีการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องให้ความสำคัญสูงสุด มีความเสมอภาคและกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม การเจริญเติบโตและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ จึงเป็นเป้าหมายที่รองลงไป ดังนั้น เมื่อเราถือว่า “คนและชุมชนเป็นศูนย์กลาง” การพัฒนาแนวนี้ จึงให้ความสำคัญกับวิธีคิดปรับโครงสร้าง-ระบบ ปฏิเสธวิธีคิดแบบแยกส่วน ที่ไม่เชื่อมโยงกับสรรพสิ่ง และปฏิเสธการตัดสินใจแบบรวมอำนาจจากบนสู่ล่าง รากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงมีรากฐานสำคัญมาจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาคน ประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพึ่งกันเอง และ เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ

กรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนประกอบไปด้วย ๖ มิติ ที่ผลานกันอย่างเป็นระบบแต่ละมิติ
 เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ไม่ขัดแย้งกับมิติอื่นๆ บูรณาการเป็นองค์รวม มุ่งสู่ศูนย์กลาง คือ เพื่อ
 ประโยชน์สุขของคน และชุมชน ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามแผนภาพนี้

แผนภาพที่ ๓ : แสดงการพัฒนาแบบยั่งยืนแบบบูรณาการ

จากรูปแบบข้างต้น

๑. มิติที่ ๑ ผลิตภาพ เพิ่มขึ้นได้ด้วยการพัฒนาปัจจัยการผลิตทุกชนิดให้แข็งแรงอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาคนให้มีคุณภาพดี และต้องพิจารณาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในกรอบใหม่

๒. มิติที่ ๒ ทุนธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมต้องถูกจัดการและพัฒนาอย่างชาญฉลาด ถนอมใช้ อนุรักษ์ ภูมิปัญญาเพิ่มมูลค่าอย่างยาวนาน

๓. มิตินี้ ๓ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของคนหลากหลายรูปแบบ อย่างไม่ละเลยมิติทางวัฒนธรรม เรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชน สร้างความเข้มแข็ง โดยผสมกับองค์ความรู้ภายนอกอย่างเข้าใจ รู้เท่าทัน ส่งเสริม “ทุนความรู้ ทุนสังคม และทุนวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ”

๔. มิตินี้ ๔ ประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม ส่งเสริมสิทธิมนุษยชน อาศัยพลังชุมชน อันเป็นรากฐานของกระบวนการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะและการจัดสรรทรัพยากร ให้มีความสำคัญกับโครงสร้าง โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และพัฒนาการเมืองภาคประชาชน ให้สามารถถ่วงดุลคะคานกับความไม่ถูกต้องทั้งหลายได้ ทั้งระบบคอร์รัปชันเชิงนโยบาย ธุรกิจการเมือง เป็นต้น

๕. มิตินี้ ๕ ความเสมอภาค การพัฒนาที่ยั่งยืนจะให้ความสำคัญกับความเสมอภาคเป็นเป้าหมายสูงสุด ดังนั้น ความเสมอภาคในการพัฒนา จะหมายรวมถึง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง โดยเฉพาะ เกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของความเป็นคน

๖. มิตินี้ ๖ สันติภาพ เมื่อคนรู้จักให้ เพื่อแผ่ผู้อื่น เสมือนญาติมิตร มิได้ตรีต่อกัน เหมือนอยู่ในครอบครัวเดียวกัน จะเกิดภราดรภาพ ความสงบสันติ ย่อมตามมาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

จากมิตินี้ทั้ง ๖ ด้านนี้ จะนำไปสู่ความสุขที่แท้จริงของคนและชุมชน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่งในกรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และสามารถสร้างตัวชี้วัดขึ้นมาในกรอบใหม่ ตัวอย่างเช่น การจัดเป้าหมายทางเศรษฐกิจในกรอบแนวคิดเก่า จะใช้ GDP เป็นตัวชี้วัด เปลี่ยนเป็นใช้ AGDP (Adjust GDP) โดยหักส่วนที่ทำลายสิ่งแวดล้อมออกไป เป็นต้น ซึ่งประเทศไทย ควรมียุทธศาสตร์แห่งชาติระยะยาว เพื่อขับเคลื่อนทางสังคม โดยจัดตั้ง “สถาบันศึกษายุทธศาสตร์แห่งชาติ” เพื่อให้สามารถจัดการ สิทธิพลเมือง ที่มีอยู่ในชาติ ทั้งทุนมนุษย์ ทุนความรู้ ภูมิปัญญา ทุนสังคม-วัฒนธรรม ทุนกายภาพ ทุนการเงิน เพื่อเพิ่มพูนความมั่งคั่งของชาติ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว ซึ่งสถาบันนี้ จะต้องเป็นแหล่งรวมนักยุทธศาสตร์ และผู้รู้จริง รู้ลึก โดยอาศัยงานวิจัยเป็นฐานคิด เพื่อจะวางทิศทางสู่อนาคตของประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนสืบต่อไป

<http://images.google.co.th/imglanding?q>